

Asiakirjojen käännättäminen rikosasian haastetta annettaessa

ASIAN VIREILLETULO

Hovioikeus on toimittanut oikeuskanslerinvirastoon kertomuksensa alioikeuden valvonnassa havaitsemistaan seikoista vuonna 2017. Kertomukseen sisältyy muun ohella tarkastuskertomus hovioikeuden kärjäoikeuteen 2.-10.10.2017 suorittamasta tarkastuksesta. Eräänä asiana kyseisessä tarkastuksessa oli noussut esille rikosasioiden oikeudenkäyntiin liittyvien asiakirjojen käännättämiseen liittyvät käytännöt haastetta annettaessa.

Olen omana aloitteenani ottanut hovioikeuden tarkastuskertomuksessa esille nousseita seikkoja tarkemmin arvioitavakseni.

SELVITYS

Olen varannut kärjäoikeudelle tilaisuuden lausua asiasta sekä ilmoittaa, mihin toimenpiteisiin kärjäoikeus on mahdollisesti ryhtynyt hovioikeuden tarkastuskertomuksen johdosta. Olen lisäksi pyytänyt ilmoittamaan, liittyykö vieraskielisen vastaajan haastamiseen ja haastehakemuksen käännättämiseen kärjäoikeuden sisäistä tai muunlaista ohjeistusta.

Kärjäoikeuden laamanni on antanut 24.1.2019 päivätyn lausunnon.

RATKAISU

Asiaan liittyvistä oikeusohjeista

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohdan a-alakohdan mukaan jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/13/EU (tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä, joka pantiin Suomessa täytäntöön tekemällä muutoksia lähinnä esitutkintaa koskeviin säännöksiin – ks. [HE 71/2014 vp](#)) 6 artiklassa säädetään oikeudesta saada tietoja syytteestä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillylle tai syytetylle annetaan tiedot rikoksesta, josta häntä epäillään tai syytetään. Nämä tiedot on annettava viipymättä ja niin yksityiskohtaisina kuin on tarpeen menettely oikeudenmukaisuuden ja henkilön puolustautumisoikeuden tehokkaan käytön takaamiseksi. Mainitun artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että viimeistään sen jälkeen, kun syytteen tosiseikat on saatettu tuomioistuimen arvioitavaksi, syytteestä annetaan yksityiskohtaiset tiedot, mukaan luettuna rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu sekä syytetyn osallisuuden luonne.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/64/EU (oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä; jäljempänä *tulkkausdirektiivi*) 3 artiklassa säädetään oikeudesta saada keskeiset asiakirjat käännetyiksi rikosasioissa. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyille tai syytetyille, jotka eivät ymmärrä kyseessä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä käytettävää kieltä, toimitetaan kohtuullisessa ajassa kaikkien sellaisten asiakirjojen kirjallinen käännös, jotka ovat keskeisiä sen varmistamisen kannalta, että he kykenevät käyttämään oikeuttaan puolustukseen ja että menettelyn oikeudenmukaisuus turvataan.

Tulkkausdirektiivin 3 artiklan 7 kohdan mukaan poikkeuksena 1, 2, 3, ja 6 kohdassa vahvistettuihin yleisiin sääntöihin kirjallisen käännöksen sijasta voidaan antaa suullinen käännös tai suullinen yhteenveto keskeisistä asiakirjoista edellyttäen, ettei tällainen suullinen käännös tai suullinen yhteenveto loukkaa menettelyn oikeudenmukaisuutta.

Tulkkausdirektiivin 3 artiklan 8 kohdan mukaan kyseisessä artiklassa tarkoitettujen asiakirjojen käännöstä koskevasta oikeudesta luopumiseen on sovellettava vaatimuksia siitä, että epäilty tai syytetyt henkilöt ovat saaneet etukäteen oikeudellista neuvontaa tai että he ovat muuten täysin selvillä käännöstä koskevasta oikeudesta luopumisen seurauksista, sekä siitä, että luopuminen kyseisestä oikeudesta on yksiselitteistä ja vapaaehtoista.

Tulkkausdirektiivi pantiin Suomessa täytäntöön muun ohella lisäämällä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (ROL) 6 a lukuun uusi 3 § (ks. [HE 63/2013 vp](#)).

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvun 3 §:n (769/2013) 1 momentin (12/2016) mukaan muulle kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkieliselle vastaajalle on annettava kohtuullisessa ajassa maksuton kirjallinen käännös haastehakemuksesta ja tuomiosta häntä koskevilta osin. Vastaajalle on annettava kohtuullisessa ajassa maksuton kirjallinen käännös myös rikosasiassa tehtävästä päätöksestä ja muusta olennaisesta asiakirjasta tai sen osasta, jos käännös on tarpeen vastaajan oikeuden valvomiseksi. Muilta osin 1 momentti koskee asianomistajan oikeutta asiakirjojen käännöksiin. Mainittua säännöstä koskevissa esitöissä ([HE 63/2013 vp](#), s. 25) todetaan käännöksen antamisesta kohtuullisessa ajassa muun ohella seuraavaa: ”Käännökset olisi annettava sellaisessa ajassa, että asianosainen kykenisi asianmukaisesti valvomaan oikeuksiaan rikosasian käsittelyssä. Haastehakemuksen ja muun olennaisen asiakirjan käännöksen tulisi olla vastaajan saatavilla sellaisessa ajassa, että vastaajalle jäisi riittävästi aikaa valmistella puolustustaan.”

Samana pykälän 2 momentin mukaan vastaajalle tai asianomistajalle voidaan 1 momentissa säädetystä poiketen kääntää suullisesti haastehakemus, tuomio tai muu olennainen asiakirja taikka asiakirjan osa tai yhteenveto asiakirjasta, jollei asianosaisen oikeusturva edellytä asiakirjan kääntämistä kirjallisesti. Mainittua säännöstä koskevissa esitöissä ([HE 63/2013 vp](#), s. 24) todetaan muun ohella seuraavaa:

”Ehdotettu 2 momentin säännös edellyttää, että tuomioistuin tapauskohtaisesti arvioi, onko suullinen käännös haastehakemuksesta, tuomiosta tai muusta olennaisesta asiakirjasta asianosaisen oikeusturvan kannalta riittävä. Tuomioistuimen tulisi harkinnassaan ottaa huomioon muun muassa asian ja asiakirjan laatu, asianosaisen henkilökohtaiset ominaisuudet ja se, onko asianosaisella avustajaa. Kirjallisen käännöksen tarpeeseen vaikuttaisi se, kuinka vakavasta tai monimutkaisesta rikosasiasta on kysymys. Suullinen käännös voisi olla asianosaisen oikeusturvan kannalta riittämätön asiakirjan laadun vuoksi silloin, kun asiakirja sisältää niin paljon yksityiskohtaisia tai monimutkaisia tietoja, että niitä on suullisessa muodossa vaikea ymmärtää. Tuomioistuimen olisi viran puolesta harkittava, onko suullinen käännös haastehakemuksesta, tuomiosta tai muusta olennaisesta asiakirjasta asianosaisen oikeusturvan kannalta riittävä. Asiakirja voitaisiin ehdotetun momentin nojalla kääntää siten asianosaiselle suullisesti, vaikka asianosainen nimenomaisesti pyytäisi kirjallista käännöstä. Tuomioistuin voisi harkinnassaan kuitenkin ottaa huomioon myös asianosaisen oman käsityksen kirjallisen käännöksen tarpeellisuudesta.”

Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuimen on huolehdittava siitä, että vastaaja saa riittävät tiedot oikeudestaan asiakirjan käännökseen ja tarvittaessa varmistettava, haluaako vastaaja tässä pykälässä tarkoitettusta asiakirjasta käännöksen. Vastaajalle voidaan jättää antamatta käännös asiakirjasta, jos vastaaja luopuu oikeudestaan käännökseen. Mainittua säännöstä koskevissa esitöissä ([HE 63/2013 vp](#), s. 24-25) todetaan seuraavaa:

”Ehdotetun 3 momentin nojalla vastaajalle voitaisiin jättää antamatta käännös tässä pykälässä tarkoitettusta asiakirjasta, jos vastaaja luopuisi oikeudestaan käännökseen. Jotta vastaaja voisi luopua oikeudestaan käännökseen, hänen olisi kuitenkin oltava tietoinen pykälän mukaisista oikeuksistaan. Sen vuoksi ehdotetaan, että tuomioistuimen olisi huolehdittava siitä, että vastaaja saisi riittävät tiedot oikeudestaan asiakirjan kirjalliseen tai suulliseen käännökseen. Riittäväillä tiedoilla tarkoitetaan samaa kuin direktiivin 3 artiklan 8 kohdassa, jonka mukaan käännöstä koskevasta oikeudesta luopumisen edellytyksenä on, että syytetty on täysin selvillä luopumisen seurauksista. Vastaajalle olisi siten ilmoitettava pykälässä säädetystä oikeudesta asiakirjan kirjalliseen tai suulliseen käännökseen sekä käännöksen maksuttomuudesta. Direktiivin mukaan käännösoikeudesta luopumisen edellytyksenä on myös, että luopuminen on yksiselitteistä ja vapaaehtoista. Tämän vuoksi ehdotetaan, että tuomioistuimen olisi tarvittaessa varmistettava vastaajalta tai hänen asiamieheltään asiaa tiedustelemalla, haluaako vastaaja asiakirjasta käännöksen. Ehdotettu 3 momentin säännös vastaisi direktiivin vaatimuksia luopumiselle asetettavista edellytyksistä.”

Kieliongelmistä rikosasian haastetta annettaessa

Hovioikeus suoritti lokakuussa 2017 tarkastuksen käräjäoikeuteen. Tarkastusta koskevassa kertomuksessa hovioikeus toteaa muun ohella seuraavaa:

”Keskusteluissa on tullut esille, että ajan säästämiseksi tiedoksiannettavia asiakirjoja ei yleensä käännetä rikosasian haastamisvaiheessa. Käännös on toimitettu, jos sitä on pyydetty. Tavanomaisesti haastemies luovuttaa vieraskieliselle haastettavalle suomenkieliset asiakirjat ja tiedustelee tulkin tarvetta pääkäsittelyä varten. Haastemiesten mukaan asiakirjat käännetään, mikäli henkilö ei ymmärrä asiaa, mutta tällaisia tilanteita ei ole käytännössä ollut. Haaste on saatu annetuksi tiedoksi esimerkiksi haastettavan kieltä osaavan tuttavien avulla. Menettelyyn sisältyy riski asian ymmärtämisestä. Istuntoihin on aina varattu tulkki.

Tarkastusryhmä katsoo, että rikosasian vastaajan oikeudet eivät välttämättä toteudu, jos hän saa yksityiskohtaisen tiedon haastehakemuksesta ymmärtämällään kielellä vasta rikosasian pääkäsittelyssä. Ongelmallisia ovat erityisesti ne tilanteet, joissa vastaaja on haastettu uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta.

Ongelmallisia ovat myös ne tilanteet, joissa vastaajalla ei ole esitutkinnassa ollut avustajaa. Tällaisia tilanteita on tullut esille tarkastuksen kohteena olleissa kärjäoikeuden ratkaisuisissa.

Kärjäoikeuden on aihetta kiinnittää huomiota yhdenmukaisiin toimintatapoihin asiakirjojen käännettämisessä. Kysymys on myös syytettyjen yhdenvertaisesta kohtelusta.”

Kärjäoikeuden lausunto

Kärjäoikeuden laamanni on todennut, että tulkkausta ja kääntämistä koskevat ovat olleet hoivioikeuden tarkastuksen jälkeen ja muutoinkin jatkuvasti kärjäoikeudessa esillä ja keskustelun kohteena. Henkilöstöä on koulutettu ja ohjeistettu vieraskielisten vastaajien haastamisesta ja haastehakemuksen kääntämisestä sekä muutoin tulkkausdirektiivin täytäntöönpanoon koskevissa asioissa.

Vastaukseen on liitetty kärjäoikeuden muistio tulkkausdirektiivin täytäntöönpanosta 6.6.2014/9.7.2014 sekä kärjäoikeuden ohje 1.12.2014 ”Kärjäsihteerin tehtävät tulkkausta ja/tai kirjallisia käännöksiä edellyttävässä jutuissa”.

Kärjäoikeuden näkemyksen mukaan noudatettava ohjeistus on tulkkausdirektiivin ja sen täytäntöönpanosäännösten mukainen. Lähtökohtana on haastehakemuksen kirjallinen käännettäminen, joskin myös haastehakemuksen suullinen käännettäminen istunnossa voi olla vastaajan oikeusturvan kannalta riittävää. Ratkaisun uhalla haastettavien vieraskielisten vastaajien kohdalla kärjäoikeudessa ohjeistetaan yksiselitteisesti käännettävään haasteasiakirjat kirjallisesti. Kirjallisessa menettelyssä ratkaistavien rikosasioiden osalta lähtökohta on, että menettelyyn ei tulisi ohjautua juttuja, joissa vastaaja ei ymmärrä suomea tai ruotsia. Tuomarin vastuulla on selvittää kunkin jutun valmisteluvaiheessa yhteistyössä kärjäsihteerin ja haastemiehen kanssa vastaajan kielitaito sekä käännöksen ja tulkkauksen tarve, ja tehdä harkinta haastehakemuksen tai muun olennaisen asiakirjan kirjallisen käännettämisen ja suullisen kääntämisen välillä. Asiakirjojen käännettämisestä päättää lähtökohtaisesti asiaa käsittelevä kärjätuomari.

Haastemiehen tehtävä on huolehtia asiakirjojen tiedoksiannosta. Vieraskielisiä tiedoksisaajia koskevia kysymyksiä on käsitelty haastemiesten valtakunnallisessa koulutuksessa, kärjäoikeuden sisäisessä koulutuksessa ja haastemiesten keskustelutilaisuuksissa kärjäoikeudessa. Niihin tilanteisiin, joissa tiedoksi annettavia asiakirjoja ei ole haastamisvaiheessa käännetty, ohjeistus on ollut suullista ottaen huomioon, että tiedoksiantotilanteet ovat hyvin vaihtelevia. Ohjeistuksessa on korostettu, että haastemiehen tulee tiedonantotilanteessa pyrkiä varmistautumaan siitä, että tiedoksisaaja ymmärtää, mistä asiassa on kysymys. Tiedoksisaajalle kerrotaan samalla myös siitä, että hänellä on oikeus saada kärjäoikeudesta maksutta kirjallinen käänнос.

Tiedoksisaajaa kehoitetaan yleensä myös hankkimaan itselleen lainoppinut avustaja. Ohjeistuksessa on painotettu, että asiakirjoja ei saa antaa tiedoksi, jos syntyy epäily siitä, että tiedoksisaja ei ymmärrä asiakirjojen sisältöä tai merkitystä.

Vieraskielisten vastaajien kohdalla, kuten muutoinkin, tiedoksiantotilanteet vaihtelevat hyvin paljon. Jos tiedoksi annettavia asiakirjoja ei ole käännetty tiedoksisajalle, vaan asiakirjat ovat suomen kielellä, haastemiehet käyttävät erilaisia toimintatapoja. On tilanteita, joissa on löytynyt yhteinen kieli, esimerkiksi englanti, jolloin asiakirjojen sisältö on voitu selvittää englanniksi. Mikäli yhteistä kieltä ei ole löytynyt, on haastemies yrittänyt selvittää, mitä kieltä tiedoksisaja ymmärtää ja tällöin on voitu käyttää puhelintulkkausta. Mikäli tämä ei ole ollut mahdollista, on asiakirjat palautettu esteilmoituksella kärjäsihteerille kääntämistä varten. Kun asiakirjat annetaan vieraskieliselle vastaajalle tiedoksi, niin tiedoksiantotodistukseen merkitään haastemiehen toimesta tiedoksisajaan arvio siitä, tarvitseeko hän tulkkia kärjäoikeuden istunnossa vai ei.

Arviointia

Kielellisten oikeuksien toteutuminen on rikosasioissa tärkeä osa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Haastehakemuksella on olennainen merkitys rikosoikeudellisessa menettelyssä, koska tämän tiedoksiannolla vastaaja tulee, tai ainakin hänen pitäisi tulla, tietoisiksi syytteen sekä tosiasiallisista että oikeudellisista perusteista. Perusedellytys kontradiktorisen prosessin ja pääkäsittelyn onnistumiselle on, että vastaaja kykenee ymmärtämään haastehakemuksen sisällön ja pystyy sen myötä arvioimaan muun ohella, onko hänellä tarvetta esittää todistelua tai saapua kärjäoikeuden pääkäsittelyyn henkilökohtaisesti paikalle (mikäli poissaolo on sallittu). Vastaaja, joka ei ymmärrä haastehakemuksessa ja tuomioistuimessa käytettävää kieltä, voi käytännössä olla hyvin epäedullisessa asemassa, mikäli haastehakemusta ei käännetä hänen ymmärtämälleen kielelle.

Lain mukaan muulle kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkieliselle vastaajalle on annettava kohtuullisessa ajassa maksuton kirjallinen käännös muun ohella haastehakemuksesta siltä osin kuin haastehakemus koskee kyseistä vastaajaa. Vastaajalla on näin ollen lähtökohtaisesti ehdoton oikeus saada kirjallinen käännös haastehakemuksesta. Ainoastaan tietyissä tapauksissa vastaajalle voidaan lain mukaan käännättää haastehakemus tai tuomioistuimen siitä laatima yhteenveto suullisesti. Edellytyksenä suulliselle kääntämiselle on, että vastaajan oikeusturva ei edellytä kirjallista käännöstä. Vastaajalle voidaan lain mukaan jättää kokonaan antamatta käännös asiakirjasta, jos vastaaja luopuu oikeudestaan käännökseen. Tällöin kuitenkin edellytetään, että vastaaja on saanut riittävät tiedot oikeudestaan asiakirjan käännökseen ja tarvittaessa on varmistettava, haluaako vastaaja asiakirjasta käännöksen joko kirjallisesti tai suullisesti.

Minulla ei ole aihetta kyseenalaistaa käräjäoikeuden laamannin vastauksessa kertomaa siitä, että käräjäoikeudessa lähtökohtana on haastehakemuksen kirjallinen käännättäminen, mutta ei toisaalta myöskään hovioikeuden tarkastuskertomuksen havaintoja siitä, että tiedoksiannettavia asiakirjoja ei kuitenkaan ajan säästämiseksi yleensä käännätetä rikosasian haastamisvaiheessa. ROL 6 a luvun 3 § sanamuoto antaa käräjätuomarille harkintavaltaa arvioida, käännätetäänkö yksittäisen asian asiakirjoja. Hovioikeuden tarkastuskertomuksessaan tekemät havainnot saattavat sen vuoksi laamannin kertomasta lähtökohdasta huolimatta vastata ainakin jossain määrin tuomareiden tosiasiallista käytäntöä.

Käräjäoikeuden vastaukseen liittämästä ohjeistuksesta mainitsen, että osin se vaikuttaa käsittelevän haastehakemusta, tuomiota sekä päätöstä ja muuta olennaista asiakirjaa samanarvoisesti, vaikka ROL 6 a luvun 3 §:ssä käänntämisvelvollisuus haastehakemuksen ja tuomion osalta on erilainen kuin päätöksen tai muun olennaisen asiakirjan. Lisäksi ohjeistuksessa käännöksen tilaaminen haasteen tiedoksiannon yhteyteen vaikuttaa tuodun esille yksiselitteisenä pääsääntönä ainoastaan, mikäli syyteoikeus on vanhentumassa tai vastaaja haastetaan pääkäsittelyyn uhalla, että asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta. Muutoin ohjeistus viittaa ainakin osin siihen, että haasteen yhteydessä vastaaja saa riittävät tiedot ROL 6 a luvun 3 §:n mukaisesta oikeudestaan haastehakemuksen, tuomion, päätöksen ja muun olennaisen asiakirjat käännökseen, minkä jälkeen vastaajalta tarvittaessa vielä varmistetaan, haluaako hän asiakirjasta käännöksen.

Edellä kerrottu ja hovioikeuden tarkastuksessa ilmennyt käräjäoikeuden menettely antaa aihetta seuraaviin havaintoihini: ensiksikin käännöksen tarjoaminen ei näyttäisi haastamisvaiheessa olevan automaattista, vaan edellyttäisi vastaajan nimenomaista pyyntöä. Lain mukaan vastaajalle tulisi kuitenkin antaa ilman häneltä itseltään edellytettäviä toimenpiteitä haastehakemuksen kirjallinen käännös tai toissijaisesti käännätä se suullisesti, jollei asianosaisen oikeusturva edellytä asiakirjan käännämistä kirjallisesti. Vastaajan itsensä tarvitsee ryhtyä toimenpiteisiin ainoastaan silloin, jos hän haluaa luopua laissa säädetystä oikeudestaan haastehakemuksen käännökseen.

Toisekseen hovioikeuden kertomuksessa todetaan, että haastemiesten mukaan asiakirjat käännätetään, mikäli henkilö ei ymmärrä asiaa, mutta tällaisia tilanteita ei ole käytännössä ollut. Haaste on saatu annetuksi tiedoksi esimerkiksi haastettavan kieltä osaavan tuttavan avulla. Haasteen antaminen tällä tavoin tiedoksi ei ole oikeudellisesti kestäväää. Mikäli haastemies ei lainkaan ymmärrä vastaajan kieltä, hänellä ei ole minkäänlaisia mahdollisuuksia varmistua siitä, mitä vastaajalle on kerrottu ja onko vastaaja varmasti ymmärtänyt asian. Menettelyyn liittyy suuri vääryymmärryksen mahdollisuus. Kysymys ei nähdäkseen ole yksinomaan kieleen liittyvästä

ongelmasta, vaan myös siitä, että Suomen ja muiden maiden oikeusjärjestelmät ja kulttuuri voivat poiketa huomattavasti toisistaan. Haastehakemus voi suomenkielisellekin vastaajalle olla vaikeaselkoinen ja vaatia yksityiskohtaista opastusta sen ymmärtämiseksi.

Kokonaisuudessaan voin edellä kerrotun perusteella yhtyä hovioikeuden tarkastuskertomuksessa esitettyyn näkemykseen, että rikosasian vastaajan oikeudet eivät toteudu, jos hän saa yksityiskohtaisen tiedon haastehakemuksesta ymmärtämällään kielellä vasta rikosasian pääkäsittelyssä. Tällöin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin rikoksesta syytetyn vähimmäisoikeudet, kuten oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä sekä oikeus saada riittävästi aikaa ja edellytykset valmistella puolustustaan (EIOS, 6. art, 3. kohta) vaarantuvat. Asiassa on siis vakava perus- ja ihmisoikeuslottuvuus.

Hovioikeuden tarkastuksen kohteena olleet haastamiskäytännöt koskivat yhden käräjäoikeuden menettelyä. Tiedossani ei ole, miten muissa käräjäoikeuksissa toimitaan vastaavissa tilanteissa.

Asiakirjojen käännättämistä rikosasian haastetta annettaessa koskeva lainsäädäntö ei lähtökohtaisesti näyttäisi olevan puutteellista. ROL 6 a luvun 3 § on varsin uusi ja sen sisältö perustuu pääosin tulkkausdirektiivin määräyksiin. Säännökseen sisältyvät viranomaisen velvoitteet ovat sinällään varsin selviä, mutta pykälän sanamuoto jättää tuomioistuimelle tietyiltä osin harkinnanvaraa. Näitä ovat esimerkiksi käännöksen antaminen ”kohtuullisessa ajassa” ja mahdollisuus haastehakemuksen suulliseen kääntämiseen, ”jollei asianosaisen oikeusturva edellytä” asiakirjan kääntämistä kirjallisesti. Hovioikeuden tarkastuksen havainnot osoittavat nähdäkseni, ettei tätä harkinnanvaraa kuitenkaan aina käytetä lain sallimissa rajoissa, jolloin vieraskielisten vastaajien oikeusturva voi näissä tilanteissa olla varsin yleisesti uhattuna. Tuomioistuinten menettelytapojen tulisi luonnollisesti olla lainmukaisia sekä vastaajien oikeusturvan kannalta yhdenmukaisia niin yksittäisessä käräjäoikeudessa kuin käräjäoikeuksissa yleisestikin. Tähän voitaneen vaikuttaa esimerkiksi ohjeistuksella ja koulutuksella.

Tuomioistuinlain 19 a luvun 1 §:n mukaan tuomioistuinten toimintaedellytyksistä huolehtimista sekä toiminnan kehittämistä, suunnittelua ja tukemista varten on oikeusministeriön hallinnonalalla Tuomioistuinvirasto, jonka tehtäviin kuuluu luvun 2 §:n 2 momentin nojalla muun ohella huolehtia koulutuksen järjestämisestä tuomareille ja tuomioistuinten muulle henkilöstölle yhteistyössä tuomarinkoulutuslautakunnan kanssa sekä osallistua tuomioistuinlaitoksen toiminnan yleiseen kehittämiseen.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Saatan edellä esittämäni näkemykset Tuomioistuinviraston tietoon. Pyydän Tuomioistuinvirastoa ilmoittamaan viimeistään 31.3.2022, mihin mahdollisiin toimenpiteisiin asia on antanut aiheutta.

Jäljennös tästä päätöksestä lähetetään oikeusministeriölle, kärjäoikeudelle ja hovioikeudelle tiedoksi.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Juho Lehtimäki